

Новенька та інші історії

13-річним героям оповідань Оксани Сайко доводиться – може, вперше в житті і часто в драматичних ситуаціях – зробити рішучий вибір на користь або добра, або зла. Так вони пізнають людей і пізнають себе. Які методи годяться в боротьбі за перемогу на конкурсі краси? Що робити, коли товариш в біді – бігти за дорослими чи намагатися рятувати самому? Чим «віддячити» не надто доброзичливому учителеві – осудом, а чи співчуттям?..

Нагороди:

2012-у «Довгому списку» премії «Дитяча книга року ВВС-2012».

ОКСАНА САЙКО

НОРВЕЖЬКА

ТА ІНШІ ІСТОРИЇ

ВСЛ

Анотація

13-річним героям оповідань Оксани Сайко доводиться — може, вперше в житті і часто в драматичних ситуаціях — зробити рішучий вибір на користь або добра, або зла. Так вони пізнають людей і пізнають себе. Які методи годяться в боротьбі за перемогу на конкурсі краси? Що робити, коли товариш в біді — бігти за дорослими чи намагатися рятувати самому? Чим «віддячити» не надто доброзичливому учителеві — осудом, а чи співчуттям?..

ISBN 978-966-2909-97-5

© Видавництво Старого Лева, 2012

Текст © Оксана Сайко, 2012

Ілюстрації © Наталка Гайда, 2012

Новенька

Вона з'явилася у їхньому класі в розпалі весни. Сонце сліпучими відблисками грайливо ковзало шибкою, а за вікном цвіли дерева і біля спортивного майданчика зазеленіла трава. Нестерпно було в такий теплий весняний день сидіти на уроках, хотілося гайнути на старенькому велосипеді кудись за місто, а то й просто поганяти м'яча...

Через прочинені двері утворився протяг, розчахнулося вікно, зашелестів списаними аркушами зошит. Здавалось, її привів весняний вітерець. Вона стояла посеред класу і всміхалася, трішки зніяковіла, зашарівшись з хвилювання, притискаючи до грудей яскраво-червону спортивну сумку. Ігор Чалага, що куняв на задній парті, витягнув шию, гигикнув і одразу притих. Він ніколи ще не бачив дівчини з такими великими сірими очима.

— Це Тереза, — сказав математичка, — тепер вона вчитиметься разом із вами. Знайомство — на перерві, не відволікаємось, працюємо далі...

Але тепер ще важче стало налаштуватися на якийсь-там дискримінант, вникнути у числа і формулу. В класі — перешіптування, дівчата озираються, оцінюють новеньку, її джинси, кросівки... І схоже, вона всім подобається. На перерві її засипають запитаннями: чому вона перевелася у їхню школу саме наприкінці року? Звідкіля вона і де живе? Хтось із дівчат запропонував їй пересісти до себе... Ігор Чалага й собі пробивається крізь натовп, надуваючи жуйку. Його побоювались у класі, бо хлопцем був непередбаченим і втнути міг будь-що. Саме про таких, як Чалага, вчителі кажуть — тяжкий підліток. Запхавши руки в кишені, він з навмисною презирливістю зміряв її з голови до ніг, пройшов повз,

зачепивши ліктем, не зронивши ні слова. “От штука, з якими очиськами...” — лише подумав.

Невдовзі виявилось, що Тереза погано чує через якусь хворобу, на яку недавно нездужала, і з нею потрібно розмовляти голосно. Вона часто червоніє, соромиться, що їй доводиться перепитувати. Але до цього одразу всі звикли.

— Та що з неї візьмеш, недочуває, то й навіть і не підкаже, глуха тетеря, — кинув якимось Чалага, сплюнувши крізь зуби.

Хлопці, щоб вгодити йому, захихотіли. Він і сам не знав, що в тому дівчиськові його так дратує? Може, ті дуже великі очі? А може, те, що надто всі звертають на неї увагу? Навіть його найкращий друг Генік, який терпіти не може дівчат, і той крутиться біля Терези, жбурляє у неї на уроках паперові кульки... Не подобалося все це Чалазі. Начебто всі дівчата як дівчата, а вона якась дивна. І напевно, саме ота дивність так його зачіпала. Хоч і сам не міг собі пояснити, чому вважав її дивною. Чимось, зовсім не зумисно, вивищувалася вона над іншими його однокласниками, була якась задумана, вся в собі, якась йому незрозуміла... А надто вже розлютився, коли кликав її на контрольній із алгебри, а вона так і не озирнулася, не дала списати. От тобі й новенька.

Він зустрів її якимось випадково, гасаючи в парку на велосипеді. Вона стояла з мольбертом, пензлями і малювала. Він здивувався, бо не сподівався її побачити, а вже надто не сподівався побачити її з етюдником. Першою думкою було проїхатися повз неї і звалити отой її етюдник на землю, начебто ненароком, але враз чомусь засоромився тієї думки. Нечутно підїхав ззаду, спинився, зазирнув, щоб побачити її роботу. Тереза малювала розквітле дерево. Й такими живими були її зелено-брунотно-білі фарби, що Ігор мимоволі замилювався ним, хоч досі ніколи не цікавився живописом, а радше навпаки, вважав це справою нудною, нецікавою, не гідною уваги

справжнього чоловіка. Почувався так, ніби розкрив її таємницю. І це принесло йому якийсь полегшення. Не така вона вже й незрозуміла... Помітивши його, Тереза знітилася.

— Не знав, що ти малюєш, — промовив Чалага. Сказав це тихо, радше собі, а не їй, але вона почула його.

— Тобі подобається? — запитала вона. У її великих сірих очах він помітив відблиски весняного сонця, і від цього вони здалися ще більшими, ніж були насправді.

— Подобається, — відказав він.

— А мені здається, тут ніби чогось бракує...

Він стенив плечима:

— Та ні, ніби нічого... А можна дивитися, як ти малюєш? Я не буду тобі заважати.

— Звісно, але мені залишилося зовсім трішки.

Вона змішувала фарби і клала їх, ледь торкаючись полотна. І це якимсь дивним чином його заворожувало — здавалося, він міг спостерігати, як вона малює, довго-довго... Й сам дивувався з цього свого стану. “Так от у чому її дивність!” — промайнула в Чалаги думка.

— Ну от і все, — сказала вона нарешті, витираючи руки з фарби.

Чалага важко зітхнув, йому не хотілося, щоб вона кудись ішла, краще б малювала собі далі... І раптом надумався:

— Хочеш, прокатаю? Так ніхто не їздить, як я.

— Як — швидко-швидко?

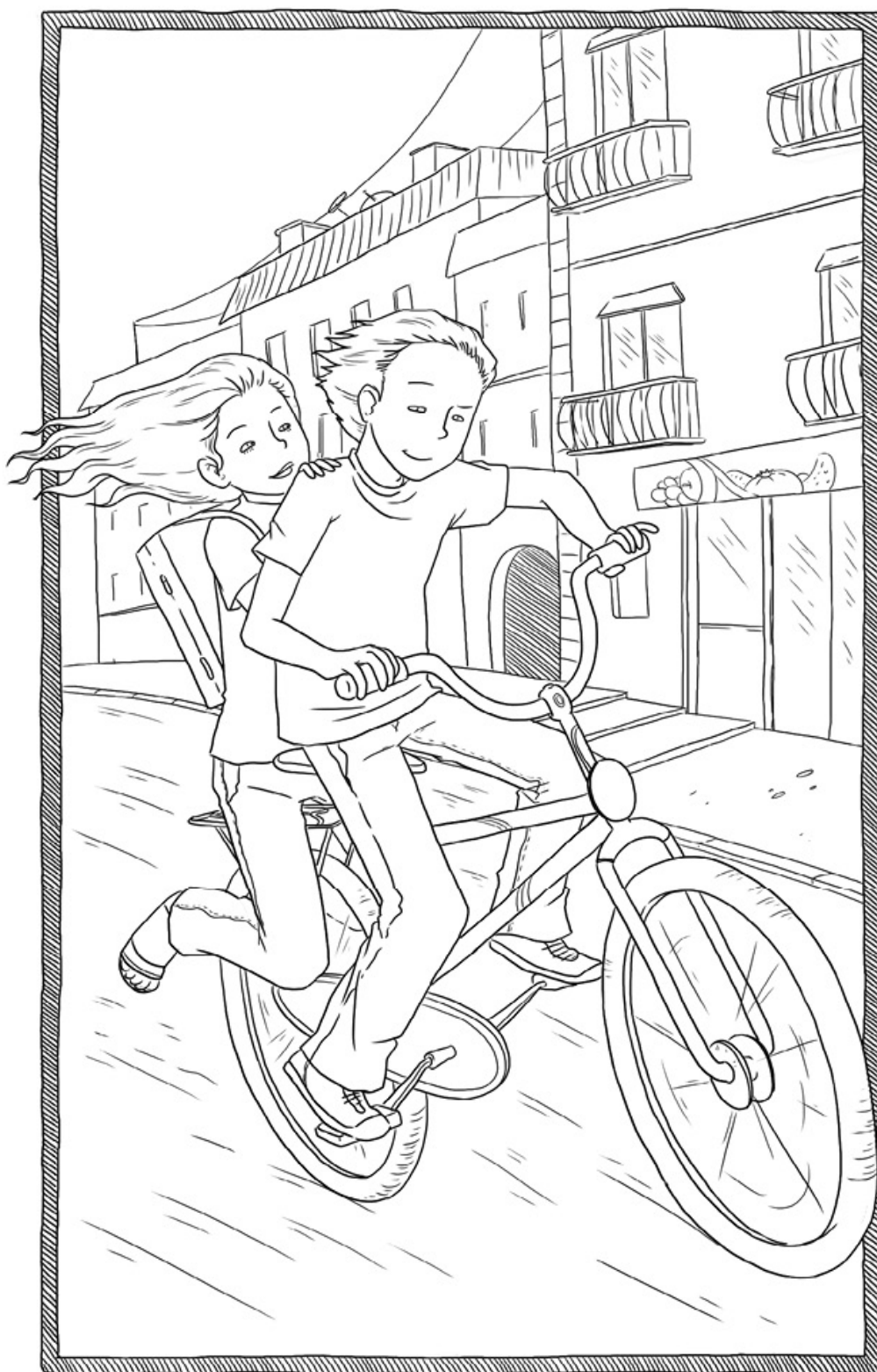
— Еге ж. Але зі мною не бійся, не впадеш. Головне — добре тримайся.

Він справді мчав, як шаленець. Тільки й миготіли довкола пістряві вулички, різнокольорові будинки, дерева, що цвіли білим цвітом, і вітер свистав у вухах, розвіваючи довгі коси. Від захвату перехоплювало подих, від острашу німіли ноги.

— Я знаю, чого бракувало моїй картині! — гукнула вона. — Вітру! Такого ж вітру!..

Наступного дня, передумавши прогулювати алгебру, Чалага прийшов на перший урок, хоч за невиконане домашнє завдання йому знову світила двійка. Ще здалеку помітивши Терезу, він всміхнувся, зітхнув з полегшенням. Тепер не має значення, хай ставлять навіть і сто двійок, хоча... Потрібно буде якось пересісти до неї, нехай пояснить йому ті кляті алгоритми... Але це вже завтра.

— Терезко, дай списати! Дай списати, кажу!.. Ех, глуха тетеря! — спересердя Ґеник пожбури́в у неї паперовою кулькою. Спалахнувши, Чалага раптом заломив йому руку за спину, поклав на парту.

— Ще хтось хоч раз із вас скаже “глуха тетеря”, буде мати справу зі мною!

Хлопці позмовкали, глянувши на нього з подивом. Сперечатися з Чалагою ніхто б не наважився. Тереза, озирнувшись, усміхнулася йому самими очима. “Цікаво, — подумав Чалага, — а як вона все-таки малюватиме вітер?”

Гаманець

Весна завжди непомітно і якось навіть зненацька переходить у літо. Ніби ще вчора вмивали вікна травневі дощі, сумувало в калюжах небо і вітер приносив вологу прохолоду, а сьогодні сонце яскраве, майже спекотне, а небо — блакитне-блакитне, без жодної хмаринки... І листя на деревах — того молодого зеленого кольору, що буває тільки на початку літа. Тепло, гарно... Здається, цим юним літнім теплом просякнуте все довкола: і повітря, і вулиці, і будинки, і обличчя людей... Вигулькнувши з-за рогу вулички з насадженими вздовж каштанами, задзеленчав трамвай, наближаючись до зупинки біля скверу, ніби запрошуючи прокататися.

Іванка стрибає на підніжку. Настрій у неї чудовий. За успішне закінчення школи батько дав їй гроші на ролики, про які вона стільки мріяла! Мружачи очі від сонця, Іванка-усміхалася думці, що тепер-ось у неї будуть ролики, ще кращі, ніж в Галки з їхнього двору... За якихось півгодини у крамниці фірмового спортивного одягу вона знову приміряє їх для годиться, ще раз поглянувши в дзеркало, і зразу ж купить. Намить вона вкотре вже уявила собі, як взуває ці блискучі шнуровані червоні черевики з коліщатами, що так пасуватимуть до її червоних улюблених бриджів! Вона уявила, як гасатиме вуличками села, куди за два тижні поїде до бабусі на канікули, а за нею бігатимуть хлопчачки, не приховуючи свого захоплення. І серед них той зарозумілий Андрій, що любить хизуватися своїм мопедом. Може, він захоче її прокатати, але вона відмовиться. Нехай катає свою Олену, за якою упадав минулого літа. І що він у ній знайшов? Цибата, худа, вся у веснянках... От, мабуть, теж помре із заздощів, коли побачить її в тих червоних

роликах і бриджах, що так їй до лиця! Уявивши собі це, Іванка захихотіла з утіхи.

Людей у трамвай набилось багато, був саме час обіду. Галаслива літня жінка розпочала сварку, бо якийсь добродій боляче став їй на ногу. Хтось наче ненароком штовхнув Іванку, а відтак близько притулився до неї, наліг плечем, притиснувши до стояка, потягнув, наче зачепившись, за спортивну сумку. Та на це Іванка не звернула уваги — ніщо не могло потьмарити цього гарного, майже літнього дня.

— Дайте вийти! Дайте вийти! — почувла над вухом дзвінкий дівчачий голос.

Іванка інтуїтивно схопилась за сумку й помітила, що “блискавка” розстебнута, сягнула в неї рукою. “Гаманець!” — обпекла одна-єдина думка, від якої Іванка аж спітніла. Так і є, поцупили гаманець. Трамвай наближався до зупинки. Коротко стрижена дівчина швидко пробиралася до виходу.

— Дайте вийти! Дайте вийти! — лунав її дзвінкий голос. “Вона!” — здогадалась Іванка. Миттю схопившись, вистрибнула з трамваю і кинулася за нею. “Головне, її не сполохати”, — промайнула ще одна думка. Але та, обернувшись, зрозуміла, що її переслідують, і кинулась бігти. “Е ні, не втечеш!” — злоба додавала Іванці сили та впевненості. Крім того, вона завжди була першою в класі з фізкультури, а надто у легкій атлетиці. Провулок, ще один провулок, ще один, вузенький заїзд, за яким постали незугарні старі будинки... Ще трохи... Дотягнувшись рукою, Іванка схопила її за светра. Якийсь момент, спинившись, вони мовчки дивилися одна на одну, важко дихаючи. Схоже, вони були ровесницями. Злодійці теж було не більше тринадцяти. Старі потерті джинси, светр з чужого плеча, з надто довгими рукавами... Очі її горіли диким вогнем, у всій її поставі відчувалася навіженість та відчайдушність. Іванці здалося, що

вона зараз побіжить знову, втече, загубившись у лабіринті будинків, і тоді плакали її грошки разом з роликами.

— Не чіпай мене! Гірше буде! Поб'ю!.. — раптом пронизливо заверещала дівчинка, ніби отямившись, намагаючись надати своєму голосу погрозливішого тону.

— Віддай гаманець! — звеліла Іванка, — Негайно, злодійко!

— Це я злодійка? — обурилася дівчинка. — Ну я ж тебе зараз!..

Вона щосили штовхнула Іванку, але та, схопивши, вивернула їй руку.

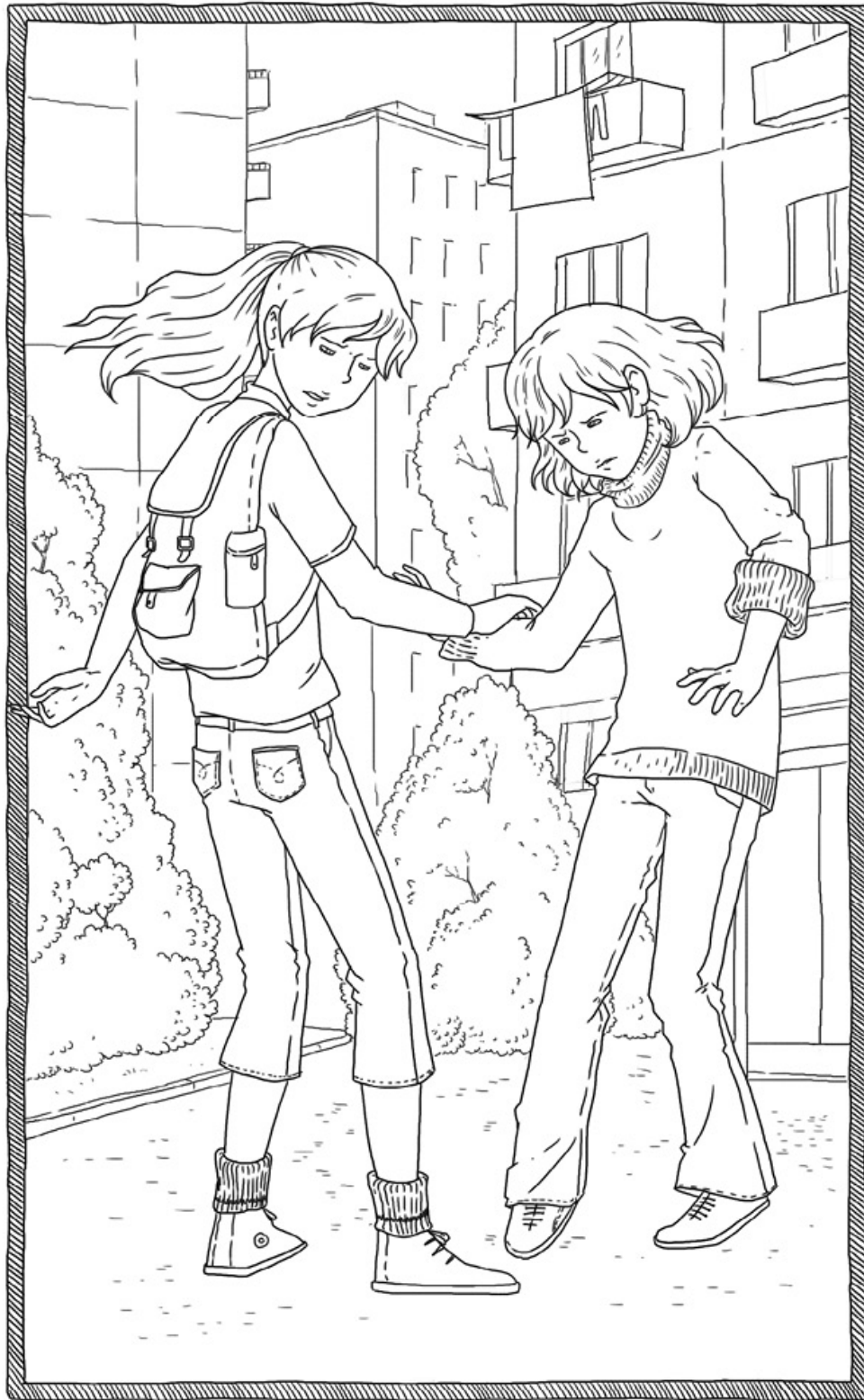
— Гей, Ритко, чого ви там не поділили? — гукнула їм якась жінка з балкону. — Ходи, забереш свого Івася. Вешталася десь увесь день!.. От так сестричка...

— Цить... сусідка... — зашепотіла Ритка, потягнувши Іванку далі від будинку, гукнувши жінці: — Зараз заберу, пані Галю!

Важко зітхнувши, вона витягла з кишені своїх джинсів гаманця і простягнула Іванці.

— На, забирай. Ніяка я не злодійка. Я краду дуже рідко, в тих, хто має гроші, і не для себе, а для брата. Він маленький, два рочки... Йому так хочеться якогось цукерка чи іграшки... А ми самі, без мами. Вже півроку, як померла... Сусіди помагають, годують нас. А от грошей бракує... Їх не так просто добути. Часом хтось із жалощів підкине кілька гривень, але нечасто. Є тут такий дядько Любко, він усім пиякам в борг дає, а мені не любить давати, бо довго не віддаю, та й горілки в нього не купую... Правда, тітка з Італії надсилала якісь гроші пані Галі, що нас пильнує, але вони пішли на те, щоб нас до інтернату не забрали, та й в пані Галі ще своїх двоє дітей, вона ніде не працює, а дядько Ігор п'є, іноді й з хати виносить на пляшку... Але нічого... За тиждень мене обіцяли влаштувати на лоток торгувати всякою городиною. Там можна заробити. А за місяць

приїде тітка з Італії і забере нас до себе... Але нащо я тобі все це розкажую? Тобі не зрозуміти...

— Послухай, — враз заговорила Іванка, — якщо тобі так потрібні гроші, візьми їх. Мої ролики зачекають, — і вона простягнула дівчинці гаманець.

— Що?.. — не повірила Ритка.

— Візьми. А хочеш, я тобі їх позичу?

— Що? Справді позичиш? — втішилася Ритка, беручи гаманець.

— Їх досить, і вистачить, поки не приїде твоя тітка.

— Яка ж ти класна! — Ритка обійняла її. — Я віддам їх тобі, обіцяю! Ти віриш мені?

Іванка кивнула:

— Так... У мене теж немає мами...

Іванка прямувала вулицею, наповненою майже літом, не поспішаючи поверталася додому, в глибокій задумі. Вона думала про те, що могла би бути на місці Ритки, якби не батько, завдяки якому вона ніколи не знала, що таке нестатки, що таке чогось не мати. Вона важко зітхнула. І що ж то тепер придумати, щоб Андрій звернув на неї увагу? Без роликів буде важко, але вона все одно щось придумає. Може, попросить його навчити її їздити на мопеді? Усі дівчата бояться, і Олена теж, а вона ні...

Батько був уже вдома. Біля їхнього під'їзду стояв його новенький джип. Ще з порога гукнув:

— Ну, як там ролики? Задоволена покупкою?

— Я не купила їх, тату.

— Чому? Ти потратила гроші на щось інше?

— Так, — відказала Іванка, — на щось набагато важливіше, ніж ролики!

Протест

Її хатину було видно з вікна нашого класу. Така собі невеличка халупка, зовсім малесеньке подвір'я з похиленим і посірілим від старості, незугарним парканом. Стара Яна часто стояла біля того паркану і просто дивилася на вулицю. Напевно, з нудьги та самотності. Так само і я споглядала вулицю за вікном, коли були нудні уроки, а особливо математика, яку я не терпіла, відколи в нашому класі з'явився Мишук. З цим учителем важко було порозумітися, і то зовсім не через те, що був надто вимогливий, а через його прикру й нестерпну вдачу. У школі ходили чутки, ніби він став таким через те, що його покинула дружина. Мишук був середнього віку, низького зросту, голосно сякався і кахикав. Від нього пахло міцним тютюном, він невиразно й швидко розмовляв і через це сприймати його пояснення було дуже важко. А ще, коли він дратувався, то бурмотів якусь лайку, викликаючи смішок на задніх партах.

Він заміняв нашу математичку Натулю, яка була ще й нашою класною керівничкою. Минали тижні, а вона все не приходила. Ми почали непокоїтися, і навіть сердилися, що їй заманулося хворіти саме наприкінці семестру, коли наближалось тематичне оцінювання. Дівчата дзвонили Натолі в лікарню (бо нас туди не пускали), запитували про здоров'я... Вона втішала нас, що незабаром повернеться, а ми сумували, бо це "незабаром" тривало нестерпно довго.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ